

Het Kwekerijenlandschap van de toekomst

*Studie naar een groenblauwe raamwerkbenadering
voor het innovatieve Brabantse kwekerijenlandschap*

Concept samenvattend schetsboek

Inleiding en doelstelling

Voor het kwekerijenlandschap van de toekomst

Dit schetsboek illustreert de samenvatting van een verkennende studie naar een groenblauwe raamwerkbenadering voor het innovatieve Brabantse kwekerijenlandschap. De studie is uitgevoerd in opdracht van de Stichting Van Gogh N.P. Hierbij treedt ZLTO op als gedelegeerd opdrachtgever. Dit is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen een gemengde en representatieve groep aan lokale ondernemers, provincie Noord-Brabant, gemeente Oisterwijk, gemeente Tilburg, Brabants Landschap, waterschap de Dommel, Van Gogh Nationaal Park, ZLTO en West 8. Tijdens verschillende ontwerpstudio's is informatie opgehaald, zijn ideeën gepresenteerd en bediscussieerd. Het resultaat omvat een integrale regionale benadering voor het kwekerijenlandschap tussen de Loonse en Drunense Duinen, Kampina, 's-Hertogenbosch en Tilburg. De getoonde voorbeelden zijn mogelijke oplossingsrichtingen en ontwerpprincipes, welke tijdens een vervolgtraject gebruikt kunnen worden als inspiratie en dienen vertaald te worden naar concrete ontwerpvoorstellen. De diverse participerende ondernemers en partijen geven aan enthousiast en bereid te zijn om deel te nemen aan een mogelijk vervolg van de geïllustreerde benadering. Deze rapportage vat de benadering samen in een behapbaar en overzichtelijk document. Gedetailleerdere aspecten zijn terug te vinden (als bijlage van) de verschillende verslagen van de diverse ateliersessies. Achterin dit document worden de potentiële kansen en uitkomsten van een integrale samenwerking weergegeven voor de kwekerijensector, natuur & biodiversiteit, recreatief medegebruik en waterhuishouding. Deze ontwerpprincipes zijn samengebracht in een houtskoolschets voor het kwekerijlandschap van de 21e-eeuw op blz. 45 en 46. Dit ontwerp onderzoek is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Subsidie Transitie Nationale Parken nieuwe stijl), provincie Noord-Brabant, waterschap De Dommel, Brabants Landschap, ZLTO en Boomkwekerijfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Maart 2023

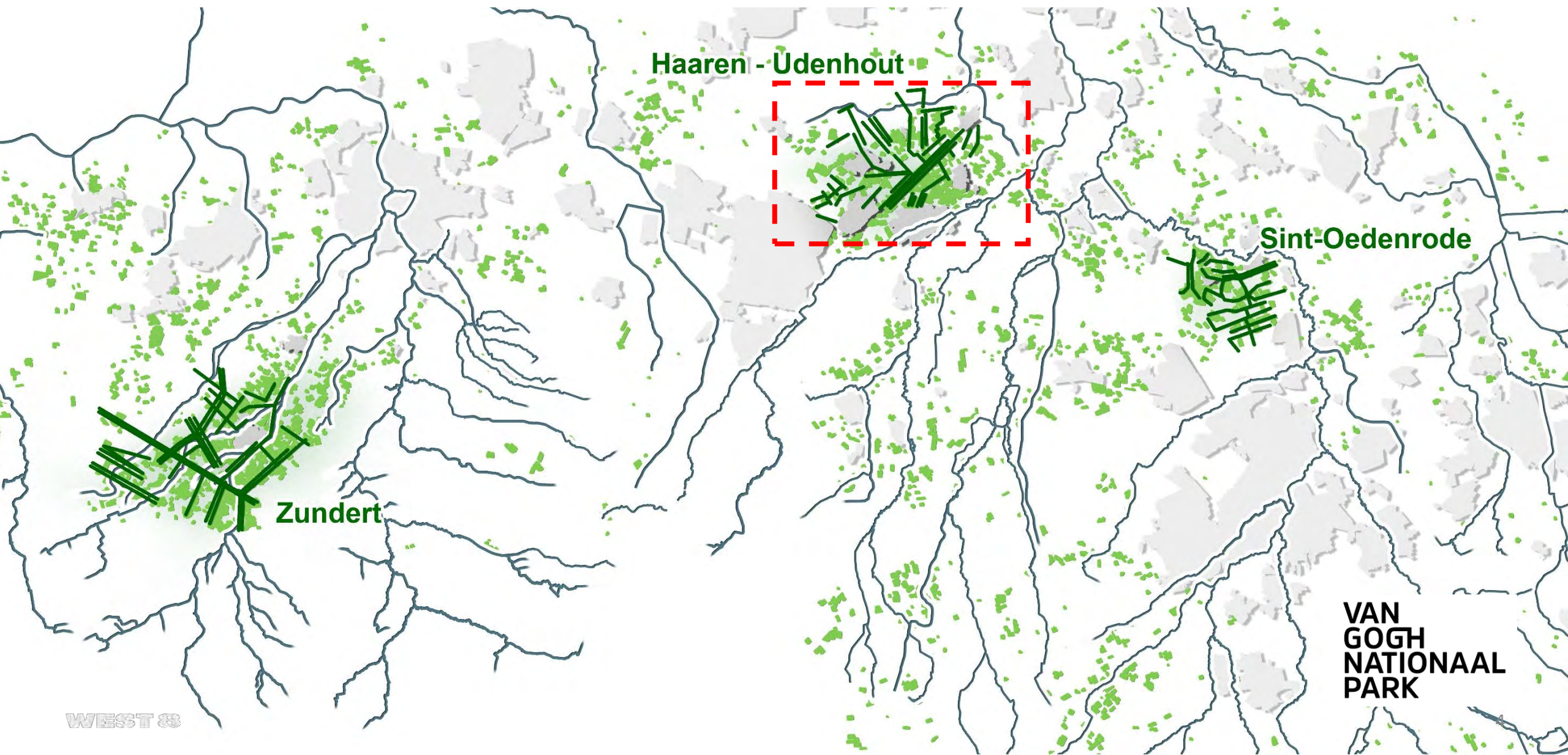
Van Gogh Nationaal Park – ‘Nieuwe stijl’

Een gelaagd Meesterwerk

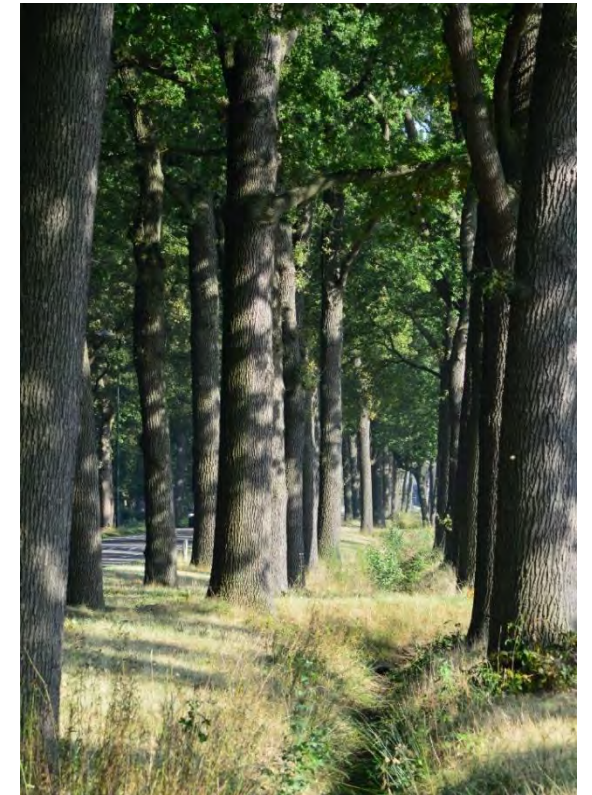

Kwekerijclusters: naar een nieuw cultuurlandschap met toekomst

Van Gogh Nationaal Park als vehikel en katalysator voor ontwikkeling

Fantastisch kwekerijenlandschap! Innovatieve en duurzame kwekerijensector

DE OPGAVE

Door regelgeving zal kwekerijensector innoveren en verduurzamen per bedrijf Het landschap zal een sterke transformatie ondergaan

Nieuwe teeltmethoden

Reductie van watergebruik

Industrialisering & vergroting

Gecontroleerde omstandigheden

Technologisering & innovatie

Gezonde & efficiënte werkplek

Het risico is een nieuw landschapsbeeld met een industrieel karakter:
‘plastificering’ en stenige en bebouwde erven, waterbassins

**VERANTWOORDELIJKHEID
NEMEN**

Kwekers aan het werk voor het kwekerijenlandschap van toekomst

Welke eisen stelt de kwekerijensector aan het landschap, nu en in de toekomst?

Onderzoek van prototypen voor kwekerijkavels van de toekomst

Met ruimte voor groei en innovatie, maar ook voor biodiversiteit, waterretentie en recreatie

A. Kwekerijkavel vollegrondsteelt

B. Kwekerijkavel gemengde teelten

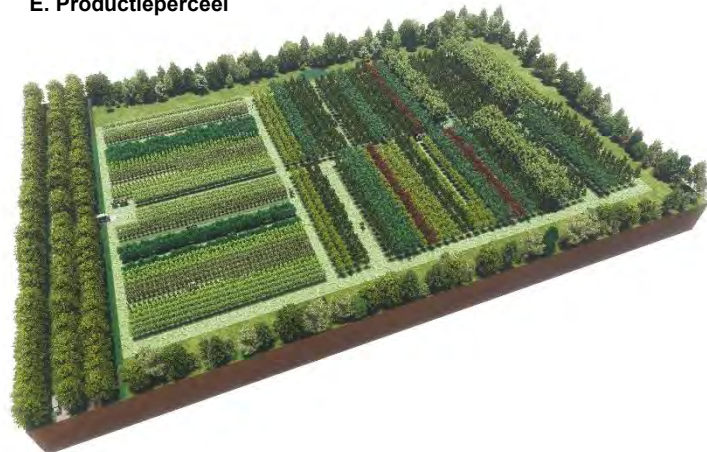
C. Kwekerijkavel kassen en containerteelt

D. Handelskavel

E. Productieperceel

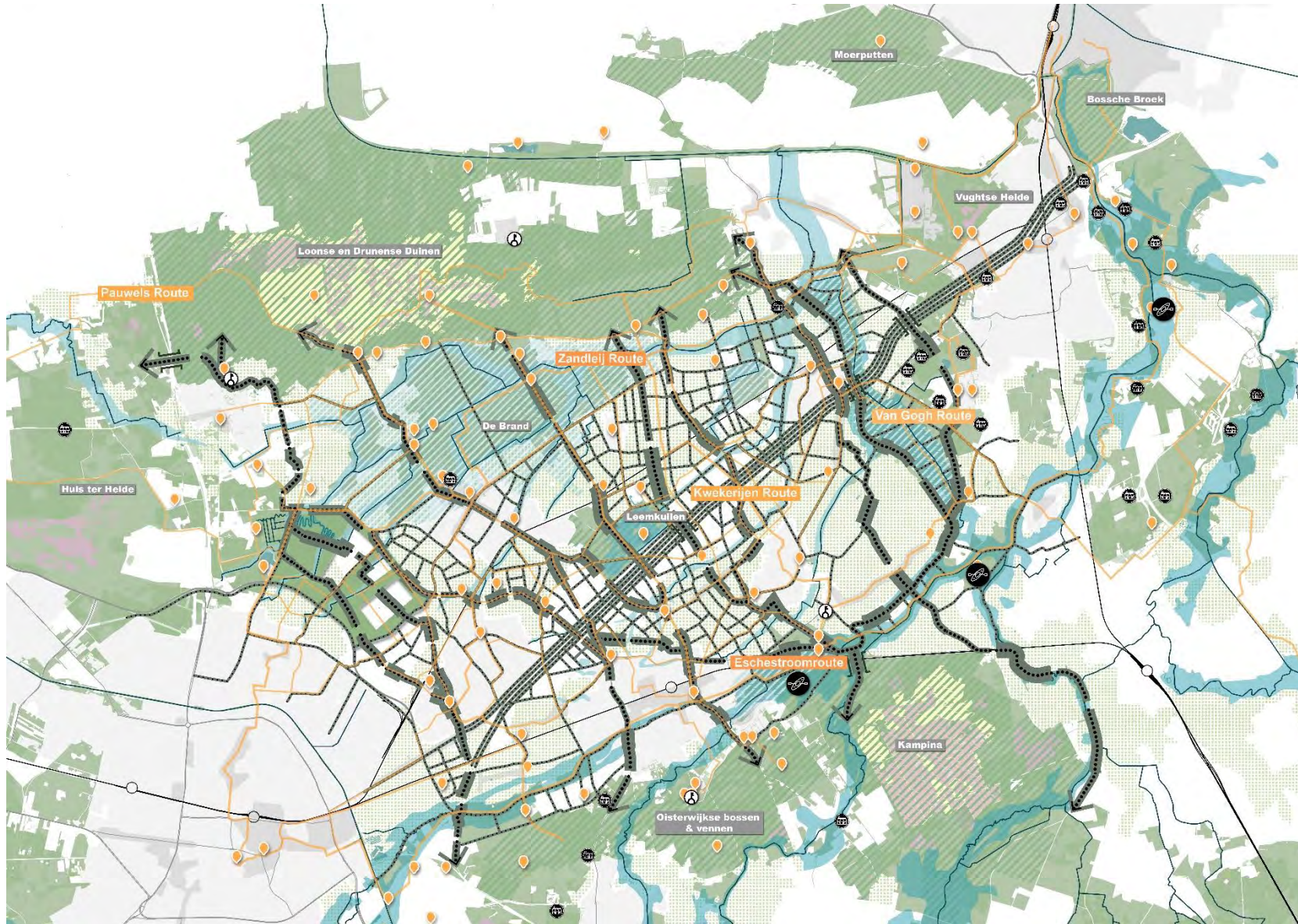

Coöperatieve benadering!

Samenwerken aan het kwekerijenlandschap van de toekomst: integraal, inclusief en samenhangend

Ontwerpend onderzoek – integraal en regionaal: houtskoolschets Het kwekerijenlandschap van de 21^e-eeuw

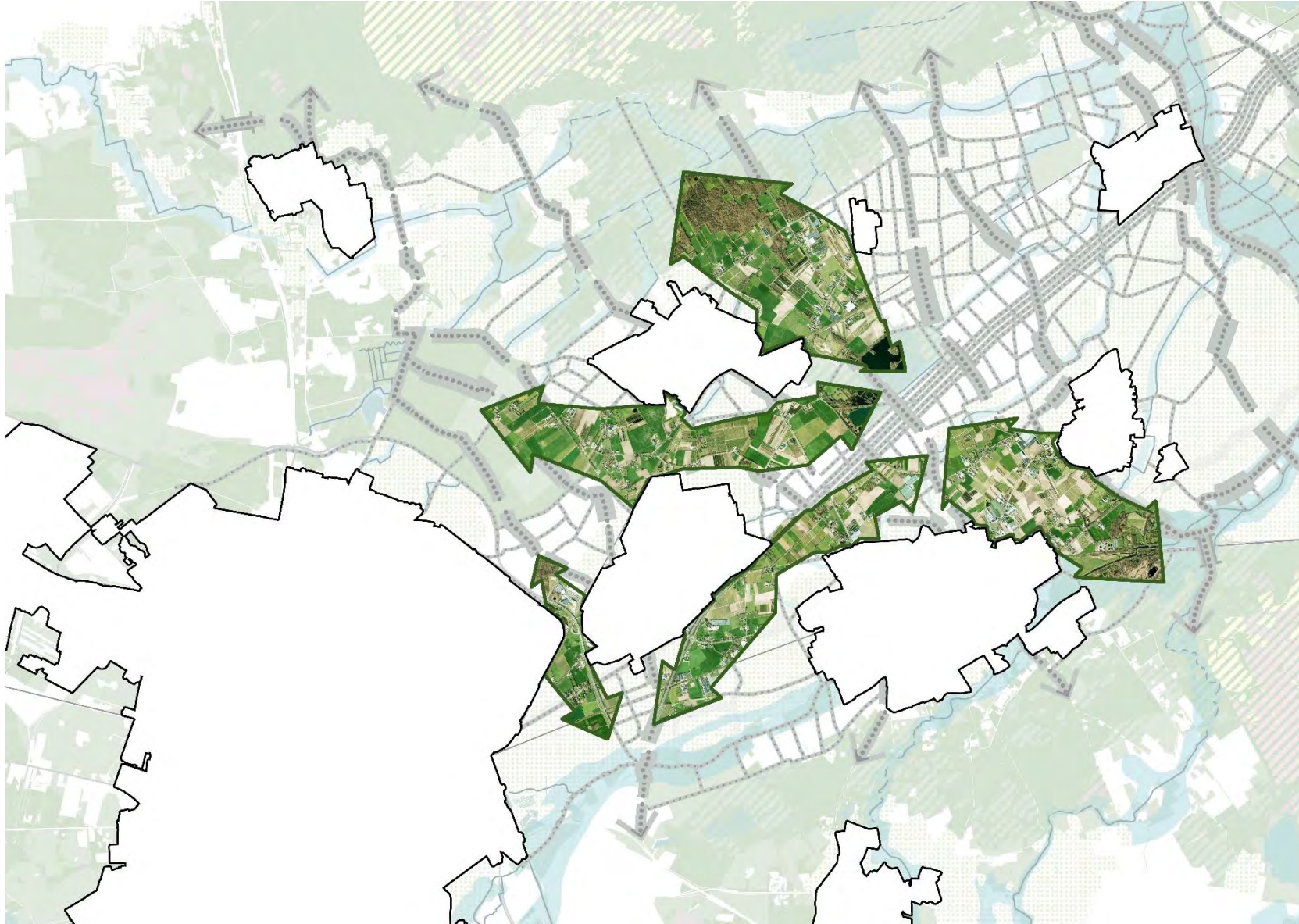
Ruimtelijke Ordening

STADSUITLEG

Landhonger van dorpen en steden, hoe voorkomen we landschapsverlies? Prognose: uitdijende dorpen en steden, bederf van cultuurlandschap en samensmelten van identiteiten

Het landschap tussen de dorpen vrijwaren, duurzame buffers, stad-landverbindingen Versmelting van bebouwingskernen en verlies van identiteit voorkomen

Litloopgebied van stad en dorp

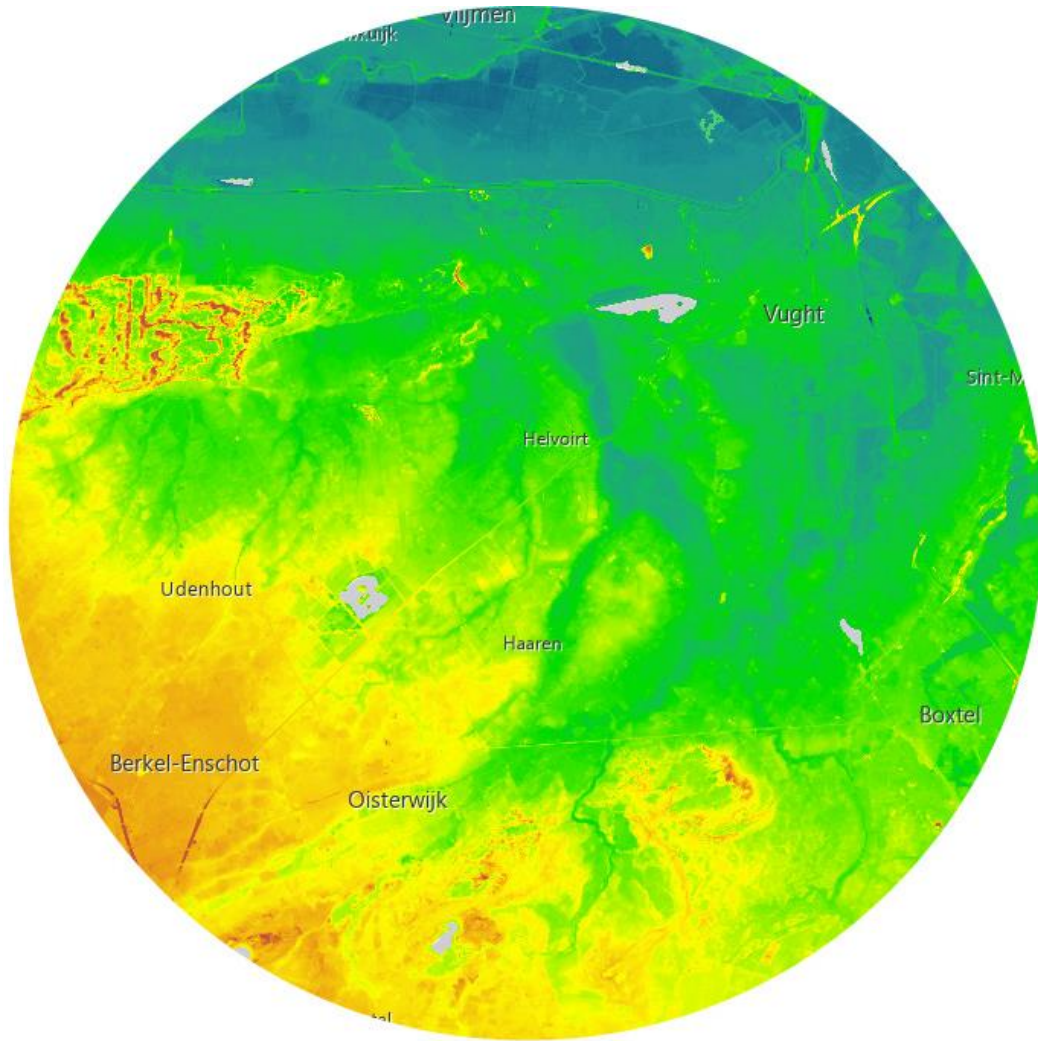
Behoud van waardevolle cultuurlandschappen

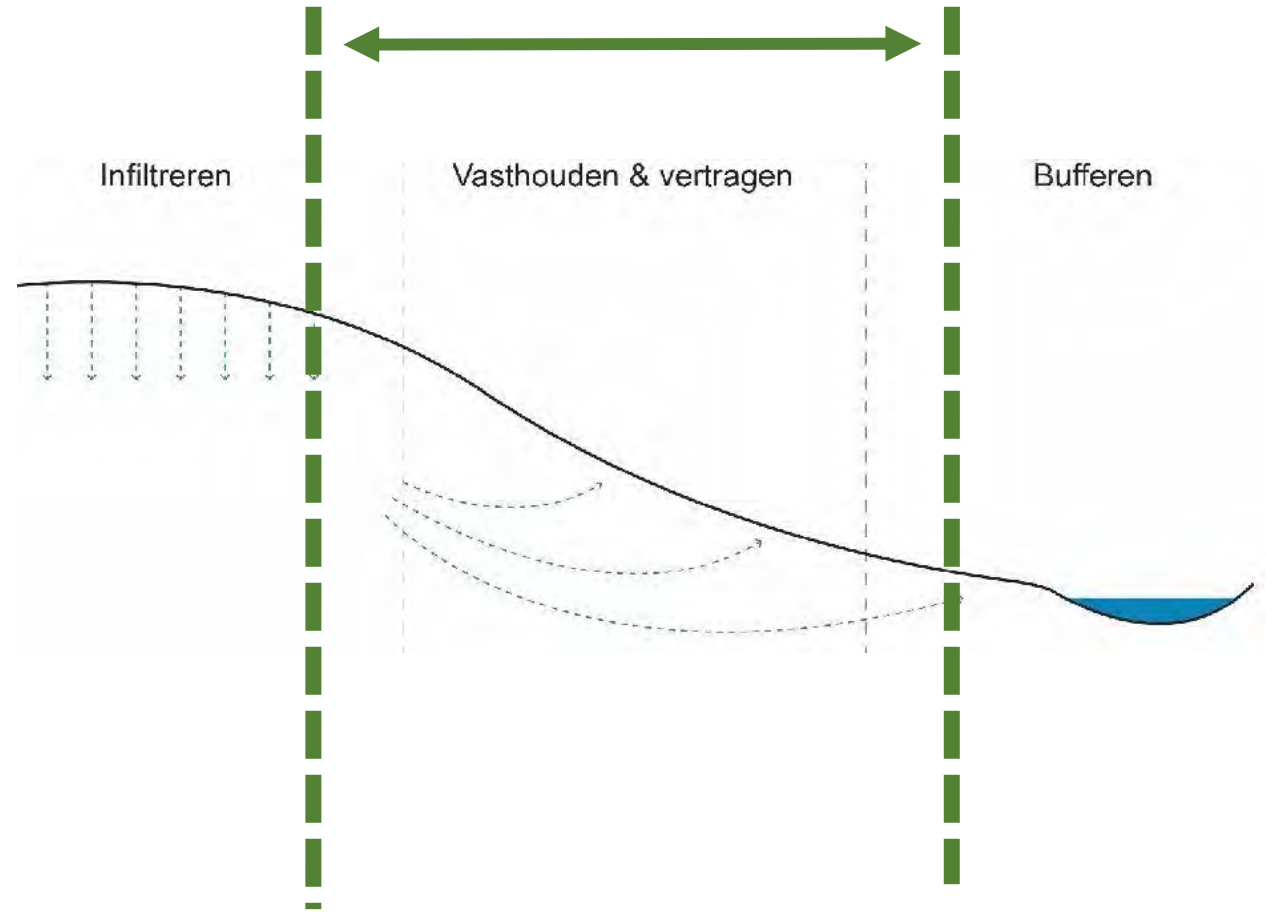
Biodiversiteit en ecologische samenhang

WATERAGENDA

Water infiltreren op de hogere zandgronden Droogte op hogere zandgronden beperken

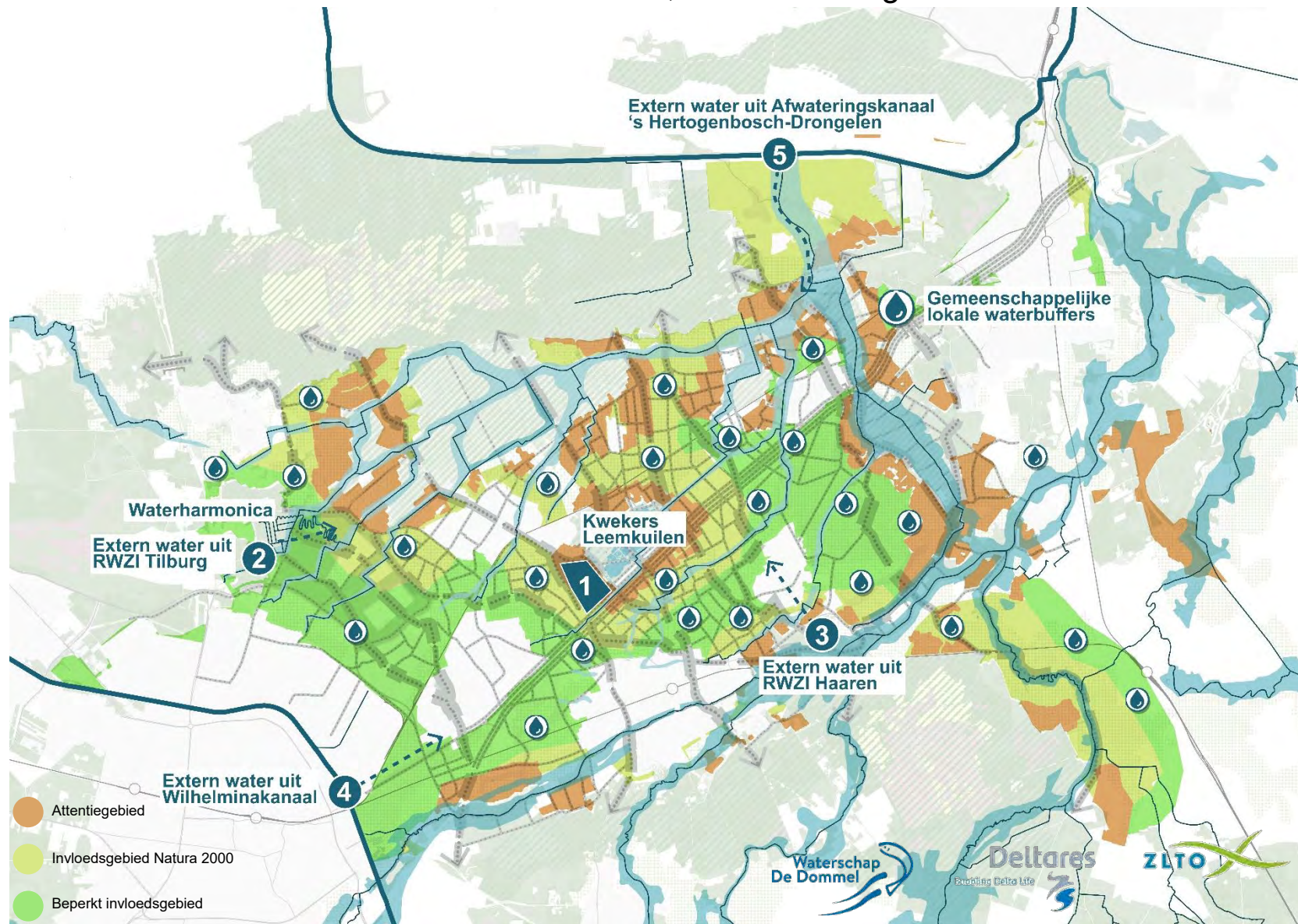

zonering, ideale positie
kwekerijenlandschap

Kwekerijenlandschap en teelten zwaluwstaarten met het watersysteem

Voldoende water beschikbaar door efficiëntie, samenwerking en innovatie

Data: Lesa Loonse en Drunense Duinen 2022

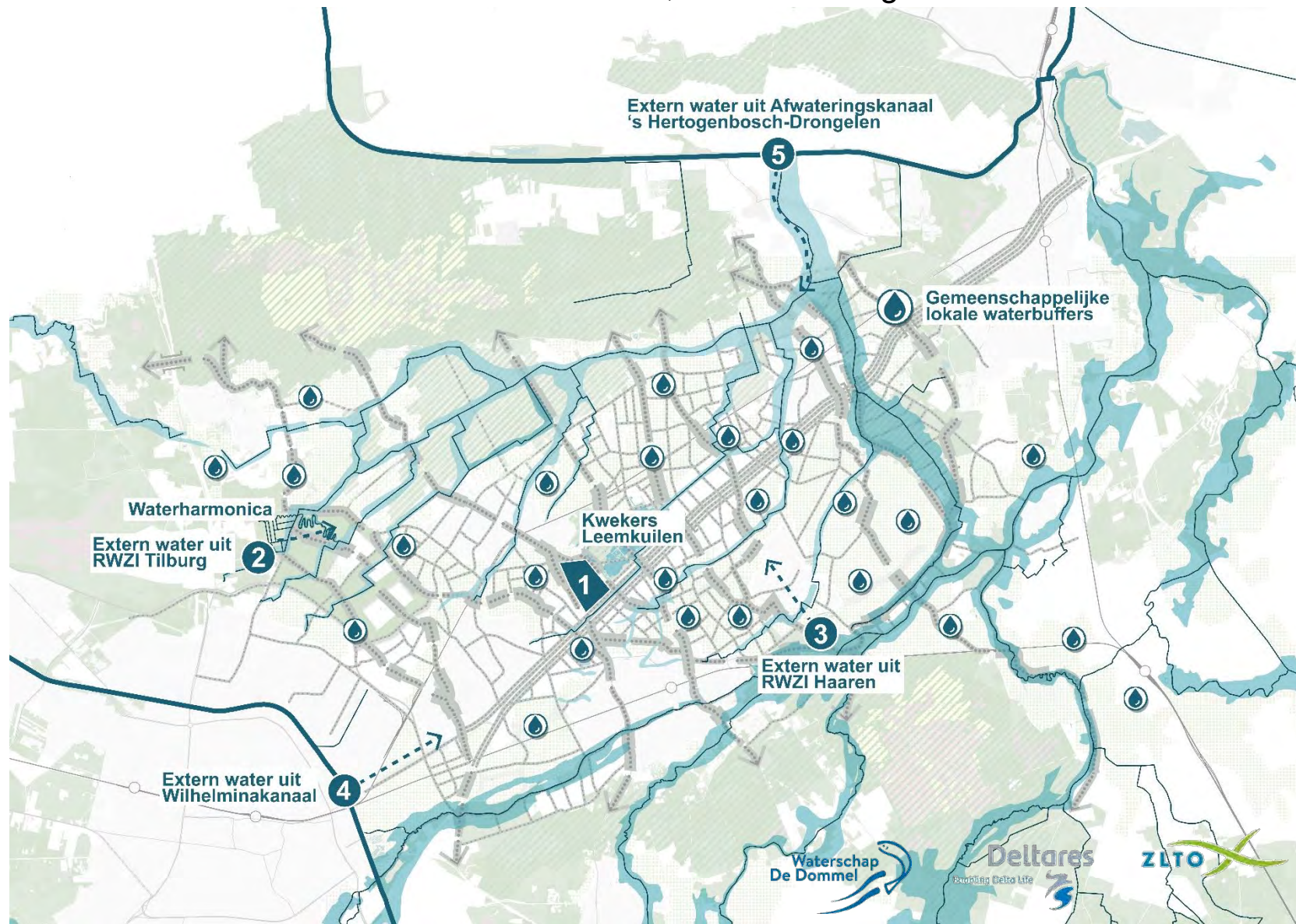
Belangrijke broeken en beekdalen

Hermeanderen, water vasthouden, waterbuffers en versterken natuur- en landschapskwaliteiten

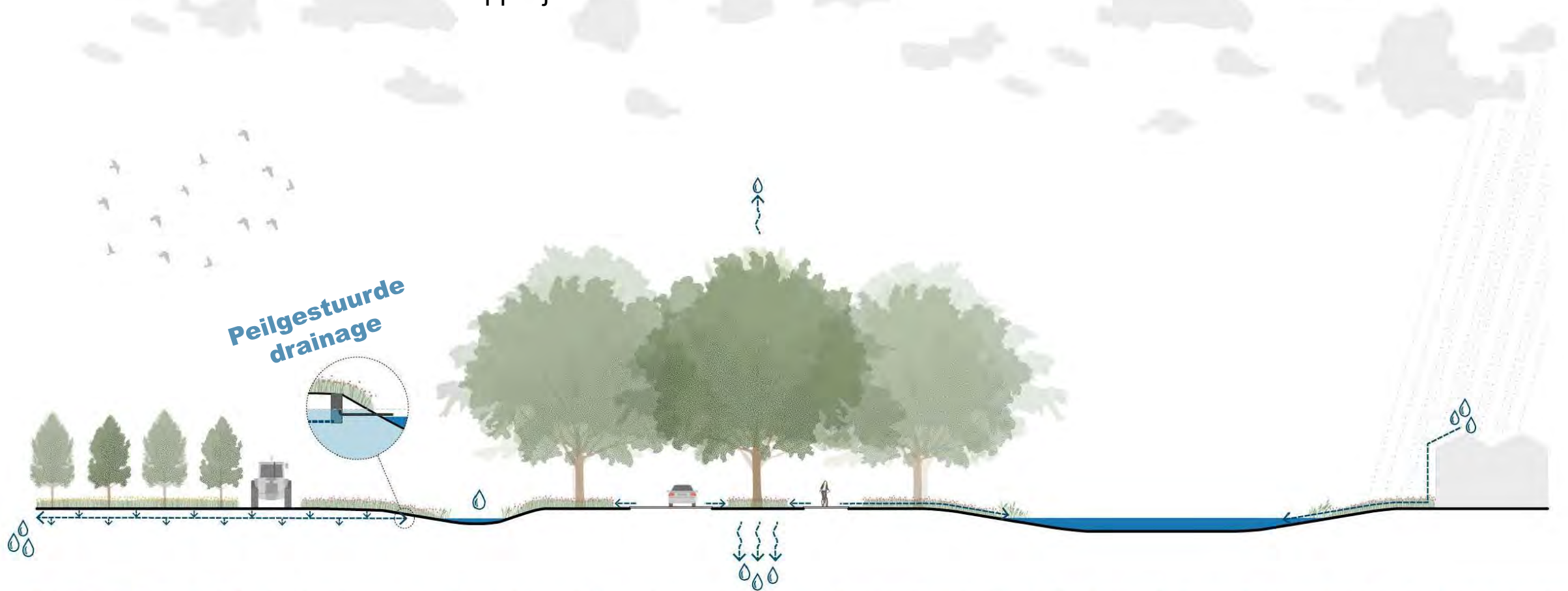
Duurzaam systemisch regionaal watermanagement, gebruik grijs water, bufferbassins

Voldoende water beschikbaar door efficiëntie, samenwerking en innovatie

Voldoende water beschikbaar door efficiëntie & innovatie

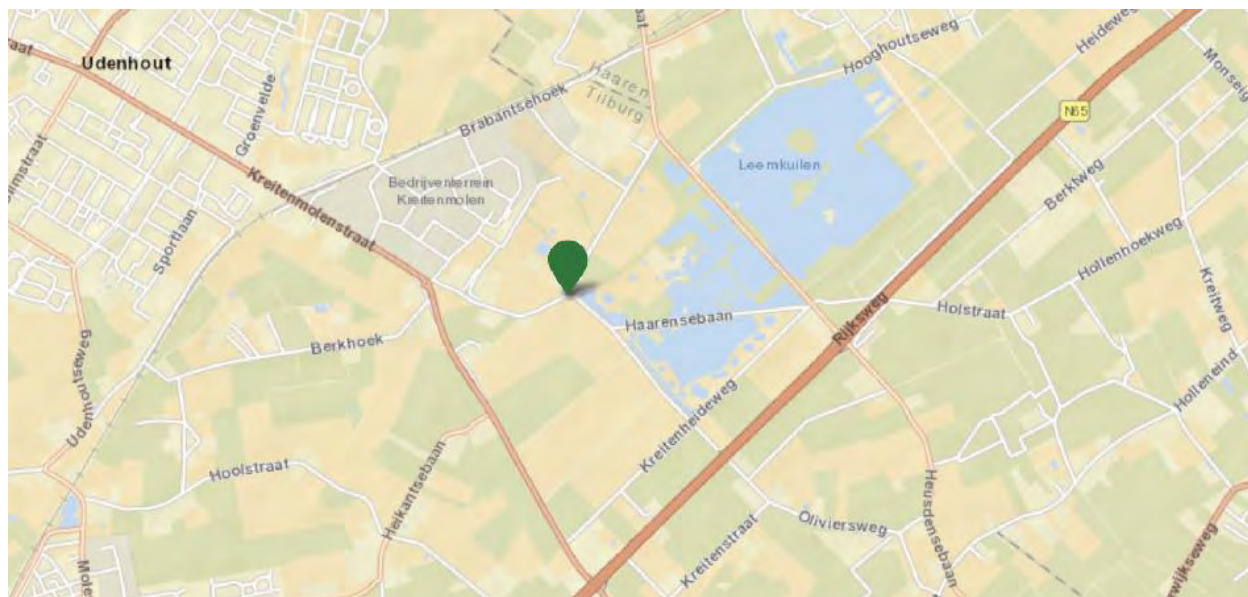
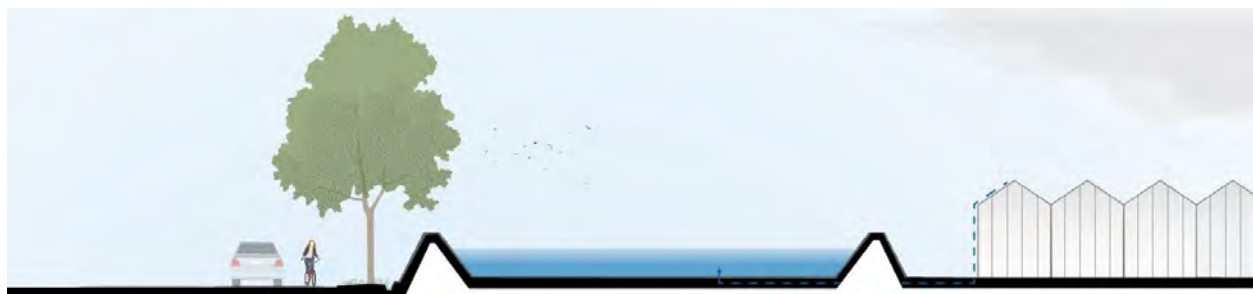
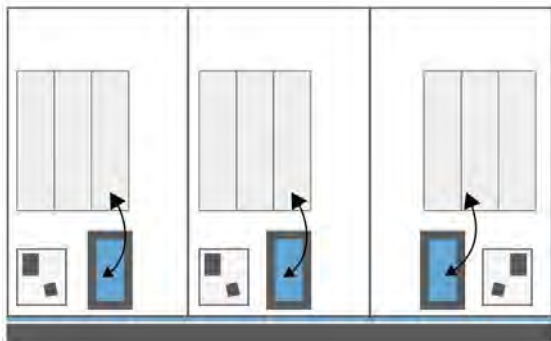
Water is onderdeel van het landschappelijke raamwerk

Natuurlijke infiltratie — Peilgestuurde drainage — Groene bermen infiltreren het regenwater — Aantrekkelijke beleving — Natuurlijke collectieve waterbassins — Hergebruik van regenwater

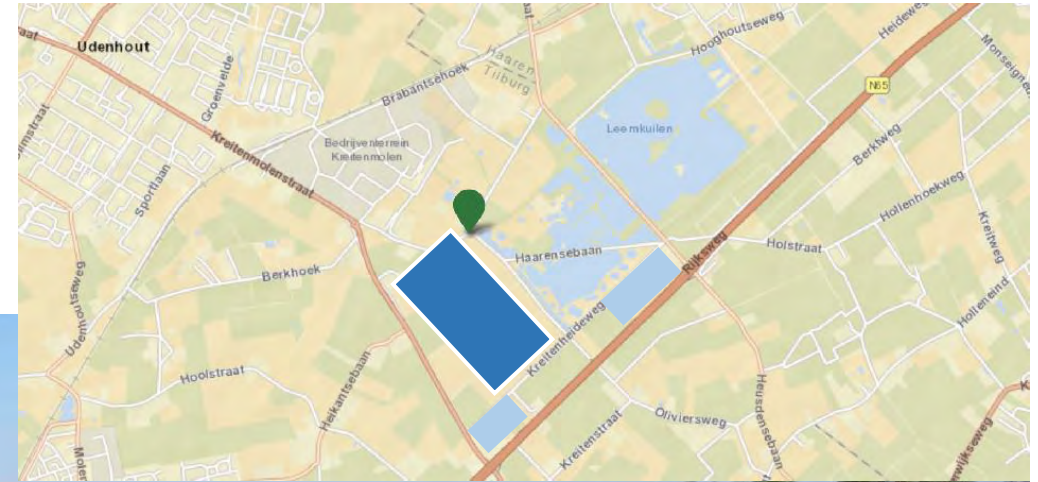

Van individueel naar gedeeld watermanagement? Efficiënt ruimtegebruik, meekoppelmansen voor biodiversiteit en recreatie

Duurzaam systemisch regionaal watermanagement, de Nieuwe Leemkuilen

Efficiënt ruimtegebruik, meekoppelkansen voor biodiversiteit en recreatie

Collectieve landschappelijke waterbassins voor hergebruik van water

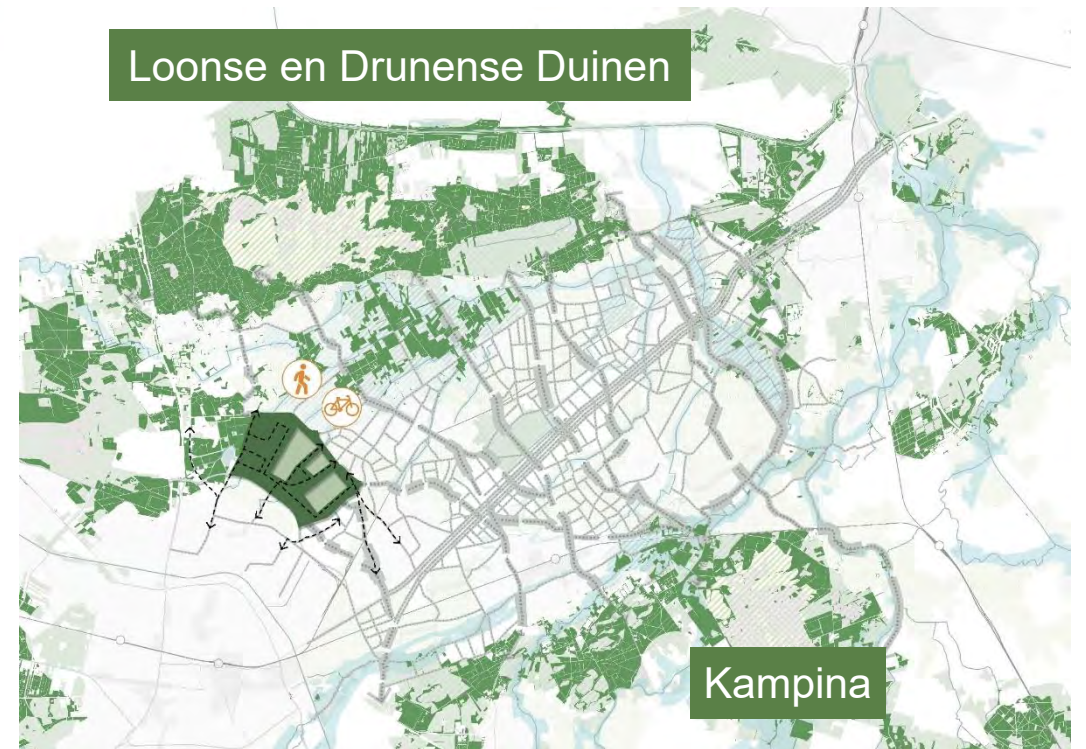
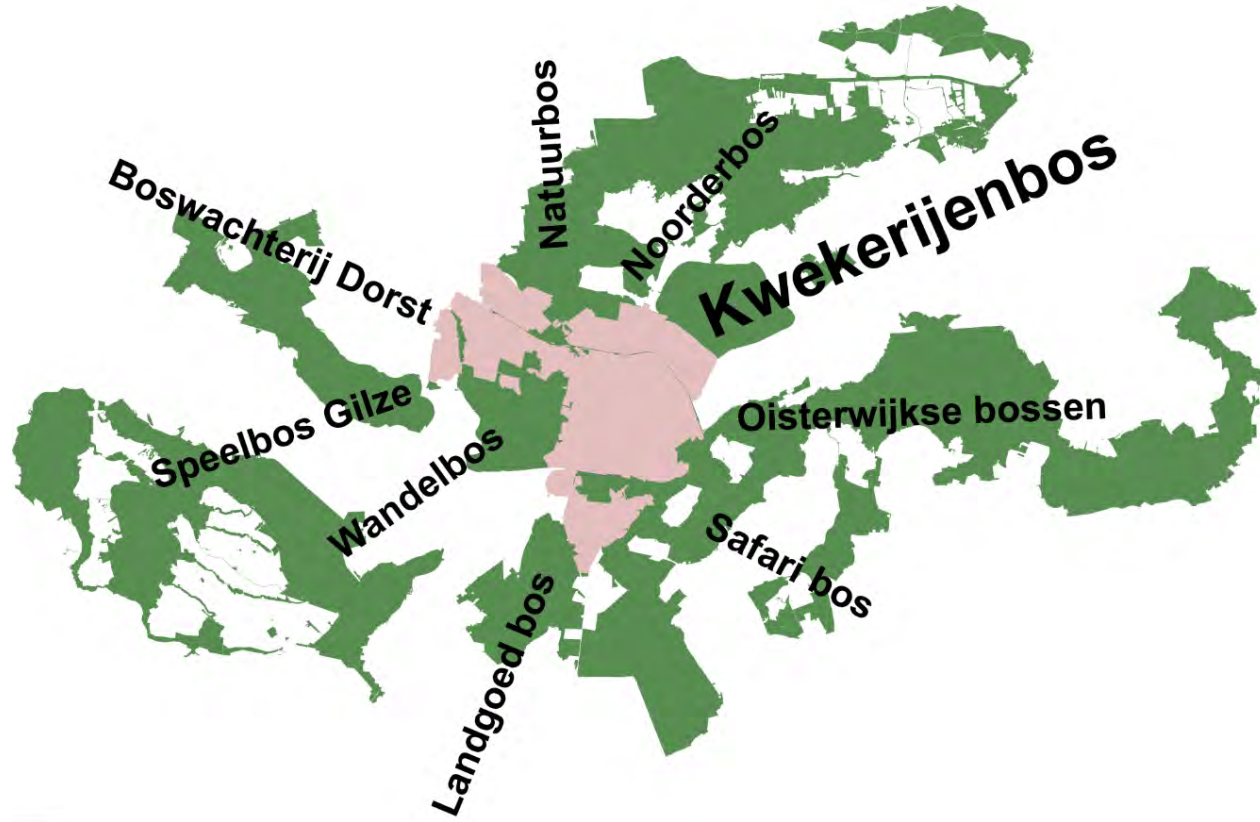
Met recreatief medegebruik en ruimte voor biodiversiteit

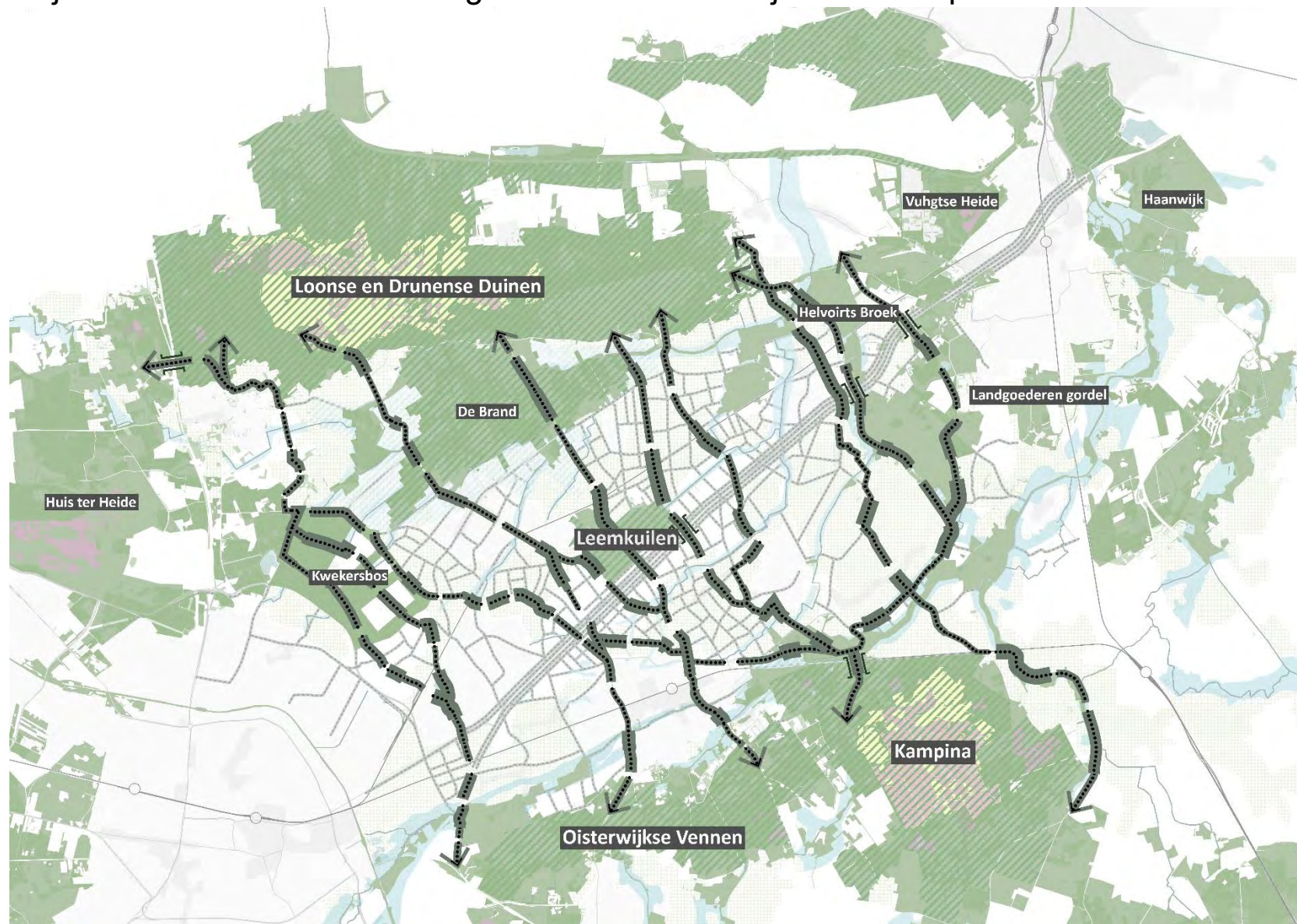
**KAMPINA - LOONSE EN
DRUNENS DUINEN**

Grootschalige ecologische structuur, Natuur Netwerk Brabant

Het goud van de Kampina met Loonse en Drunense Duinen

Robuuste dwarsstructuren verbinden Kampina met Loonse en Drunense Duinen Majestueuze lanen en bosschages door het kwekerijenlandschap

Robuuste en brede bomenlanen

Gelaagde bossen en bosschages

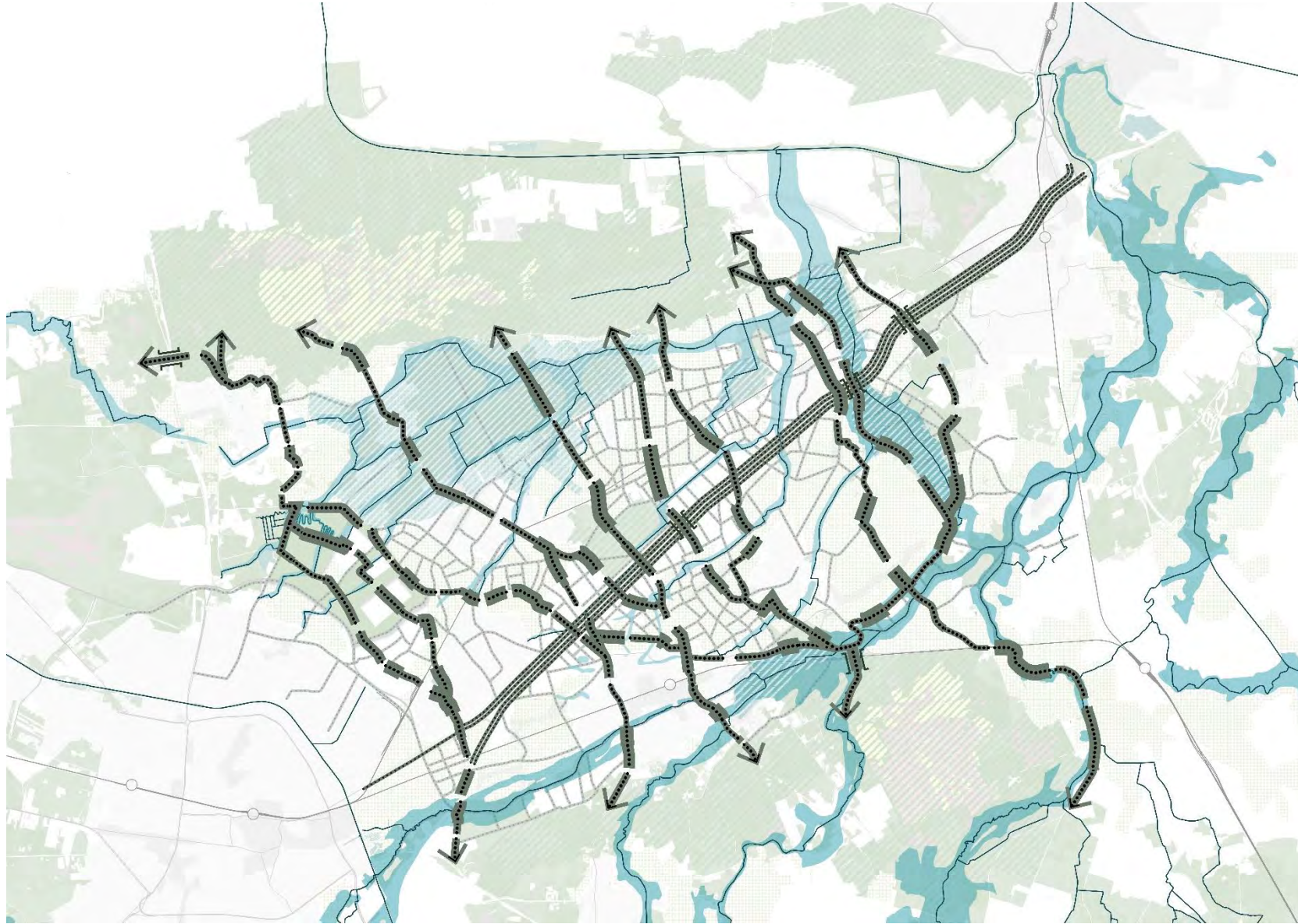

Natuurverbinding

**Nationaal Programma
Landelijk Gebied**

KWEKERIJ-RAAMWERK

NPLG vertaald naar water en landschap, eerste laag robuuste landschapsstructuren Het kwekerijenlandschap van de 21^e-eeuw

Kwekerijenbos Tilburg als stedelijk uitloopgebied

Productie percelen van boomteelt integreren in grote 'kwekerijkamers'

Productie percelen in kwekerijenbos

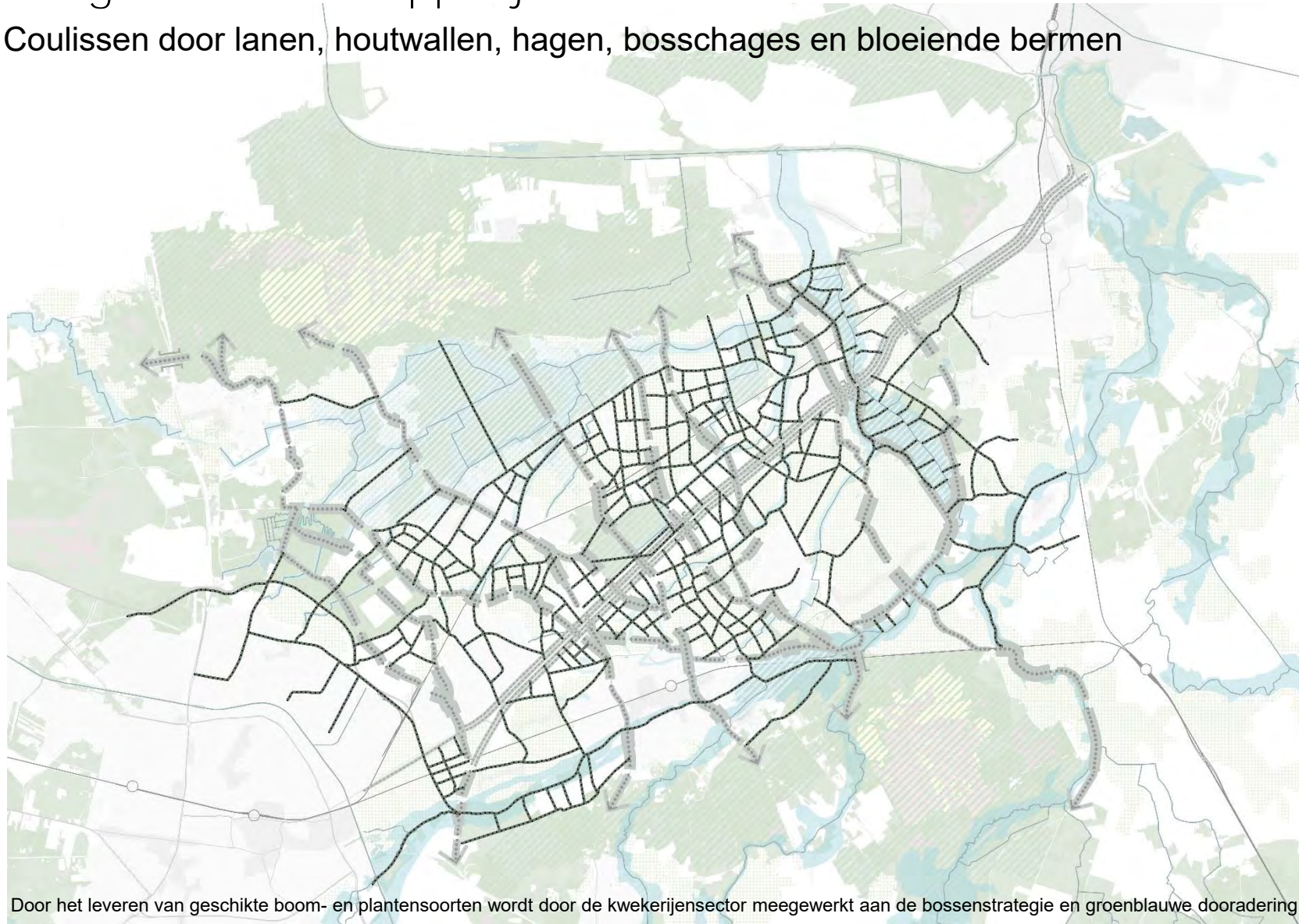
Recreatie door het kwekerijenbos

Productie percelen in kwekerijenbos

NPLG vertaald naar water en landschap: tweede laag coulissen voor een robuust en integraal landschappelijk raamwerk

Coulissen door lanen, houtwallen, hagen, bosschages en bloeiende berm

Ecosysteem met doelsoorten voor het kwekerijenlandschap

Kruidenrijke randen, natuurvriendelijke oevers, bosschages, houtwallen, open weides en bomenlanen

Biodiverse onderbeplanting — Robuuste akkerranden — Natuurvriendelijke oevers — Bloeiende bermen — Robuuste groenstructuren — Gelaagde, diverse en verbonden bosschages

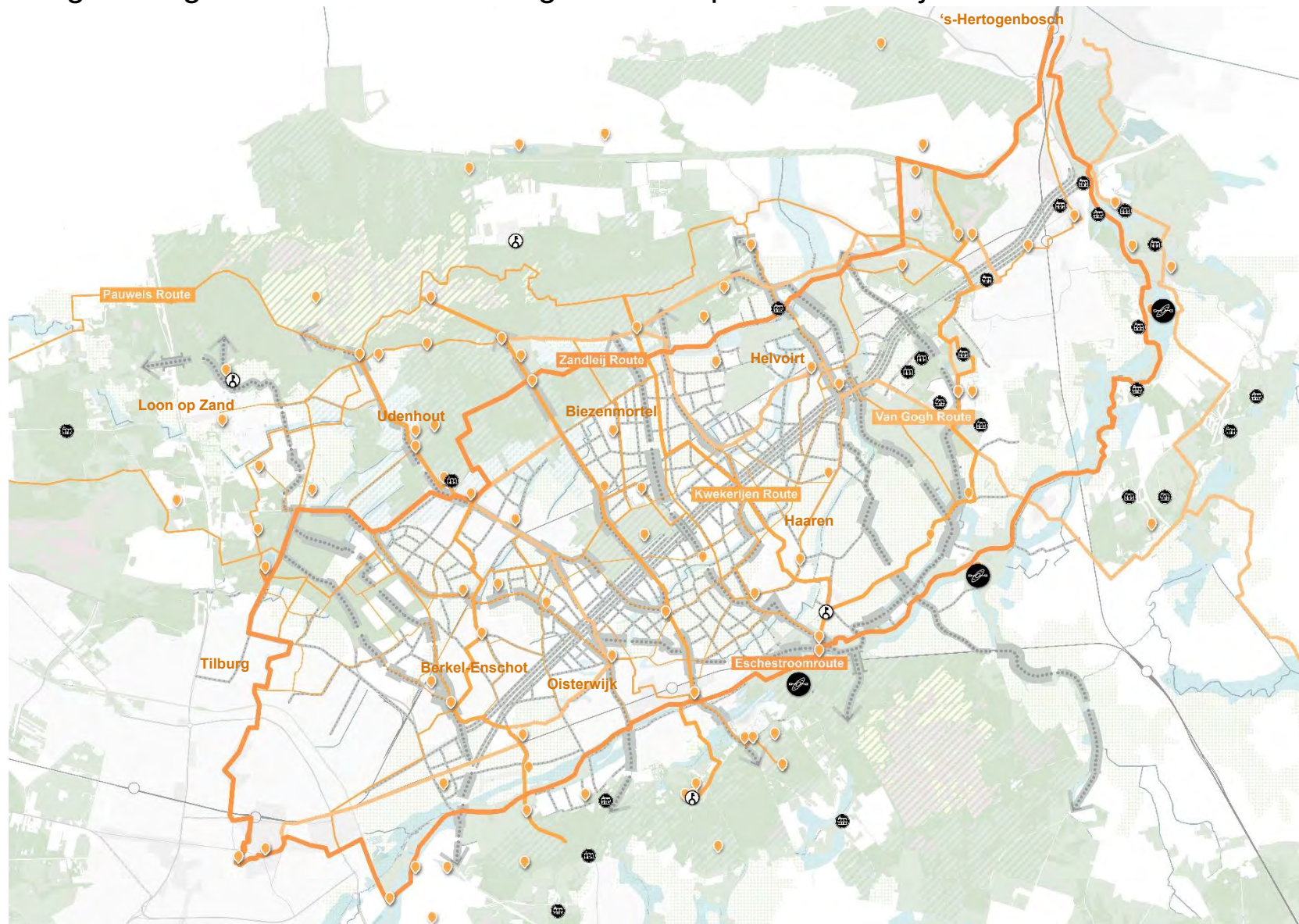

De natuur-inclusieve kwekerijlandschap accelerator voor biodiversiteit in de regio Sterk verbonden door een robuust en integraal landschappelijk raamwerk

Netwerk van Slowlanes door het kwekerijenlandschap

Hoogwaardige recreatieve verbindingen tussen primaire verblijfslocaties en stad-landverbindingen

Recreatief genieten van het landschap

Functionele routes voor forenzen

Sportief en gezond

Het landschappelijke raamwerk biedt ook recreatief medegebruik, participatief

Een netwerk van 'Slowlanes' en verblijfsplekken voor het beleven van het kwekerijenlandschap

Wandel & ruitersporen door kwekerijen — Hotspots & verblijfsplekken — Prachtige landschappelijke structuren — Ruime, veilige & comfortabele 'Slowlanes' — Arcadische kwaliteiten boomteelt

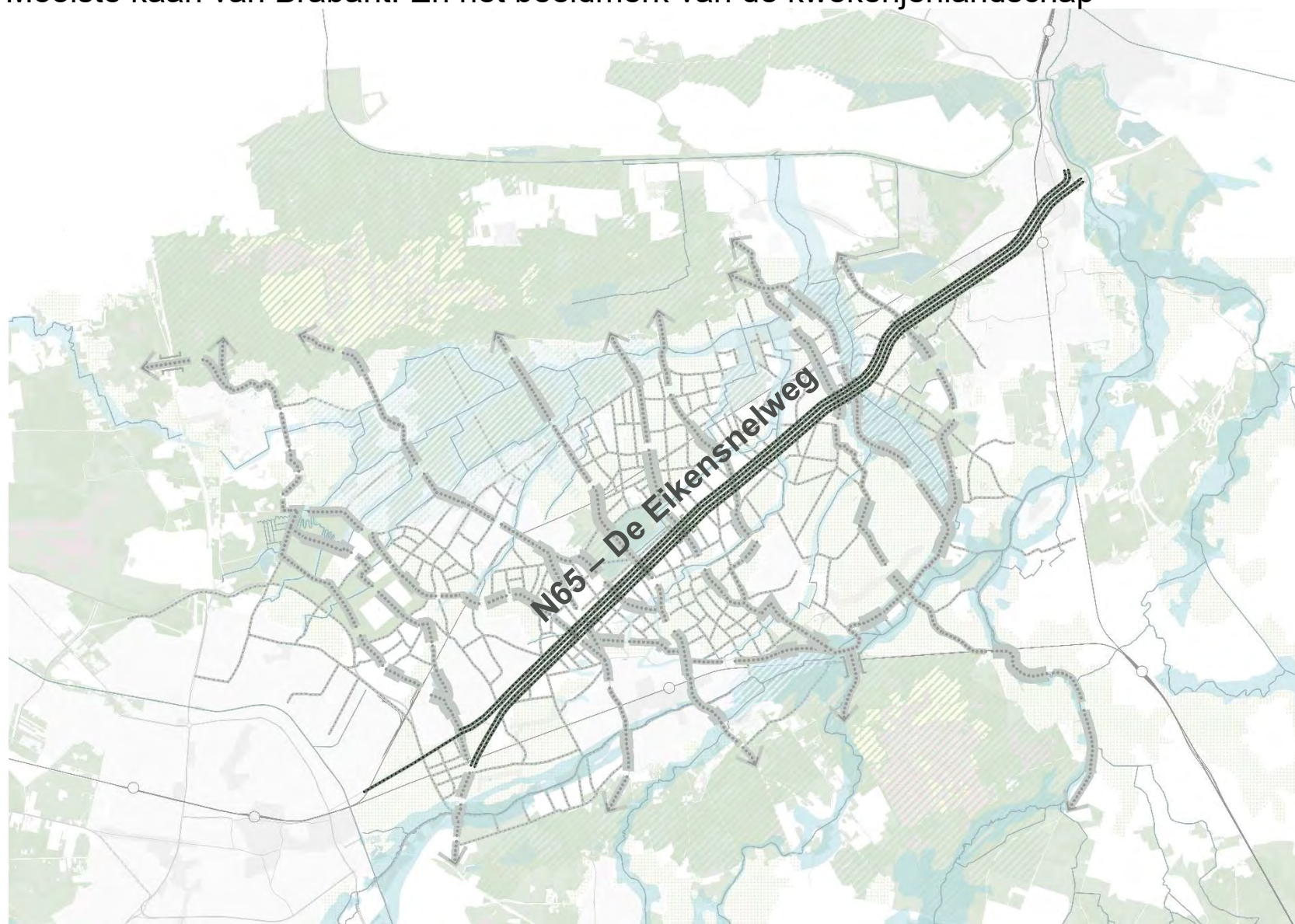
Fietsen: veilige en comfortabele 'Slowlanes'

Het kwekerijenlandschap als recreatief uitloopgebied en perfecte stad-land verbinding

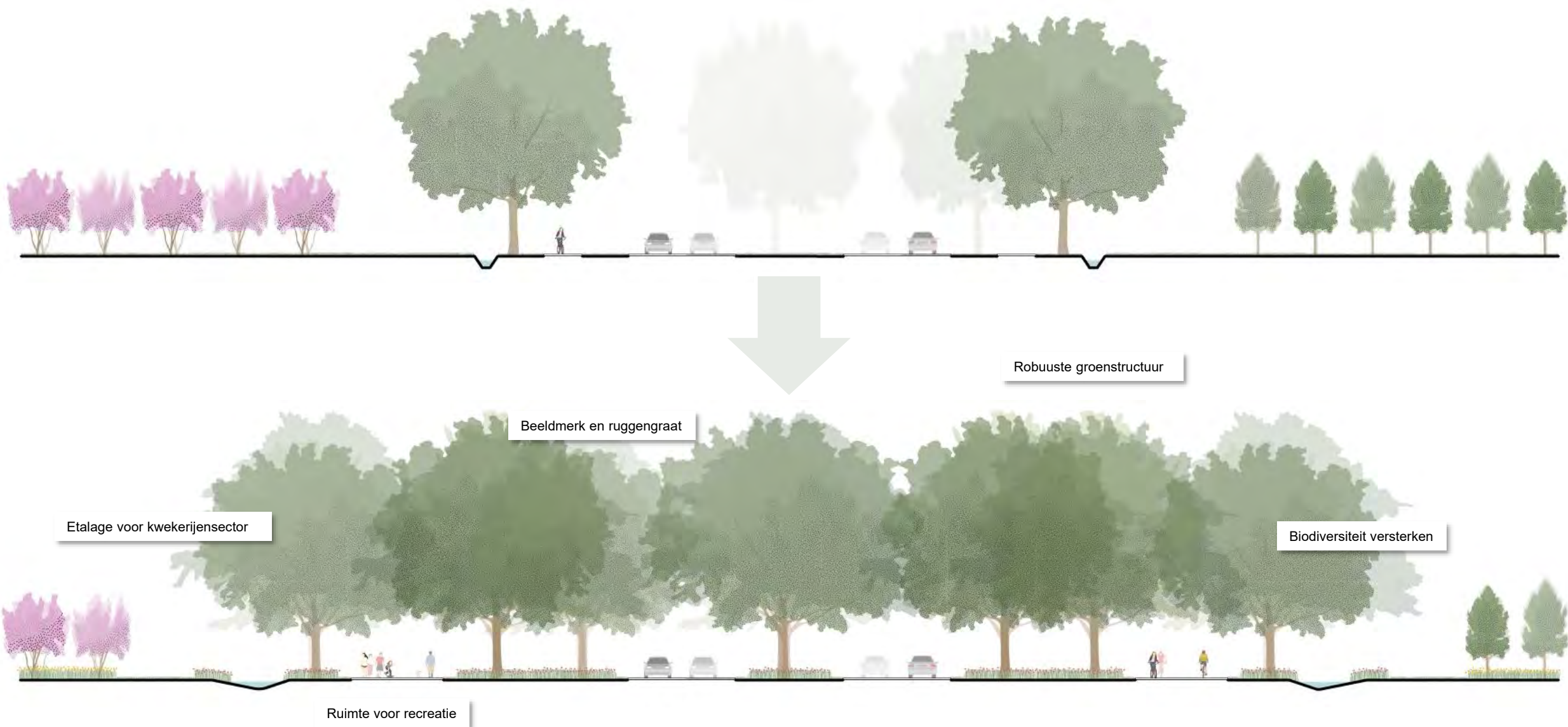

EIKENSNELWEG

N65 – Hét beeldmerk van Versailles van het Noorden: **de ‘Eikensnelweg’**
Mooiste kaan van Brabant! En het beeldmerk van de kwekerijenlandschap

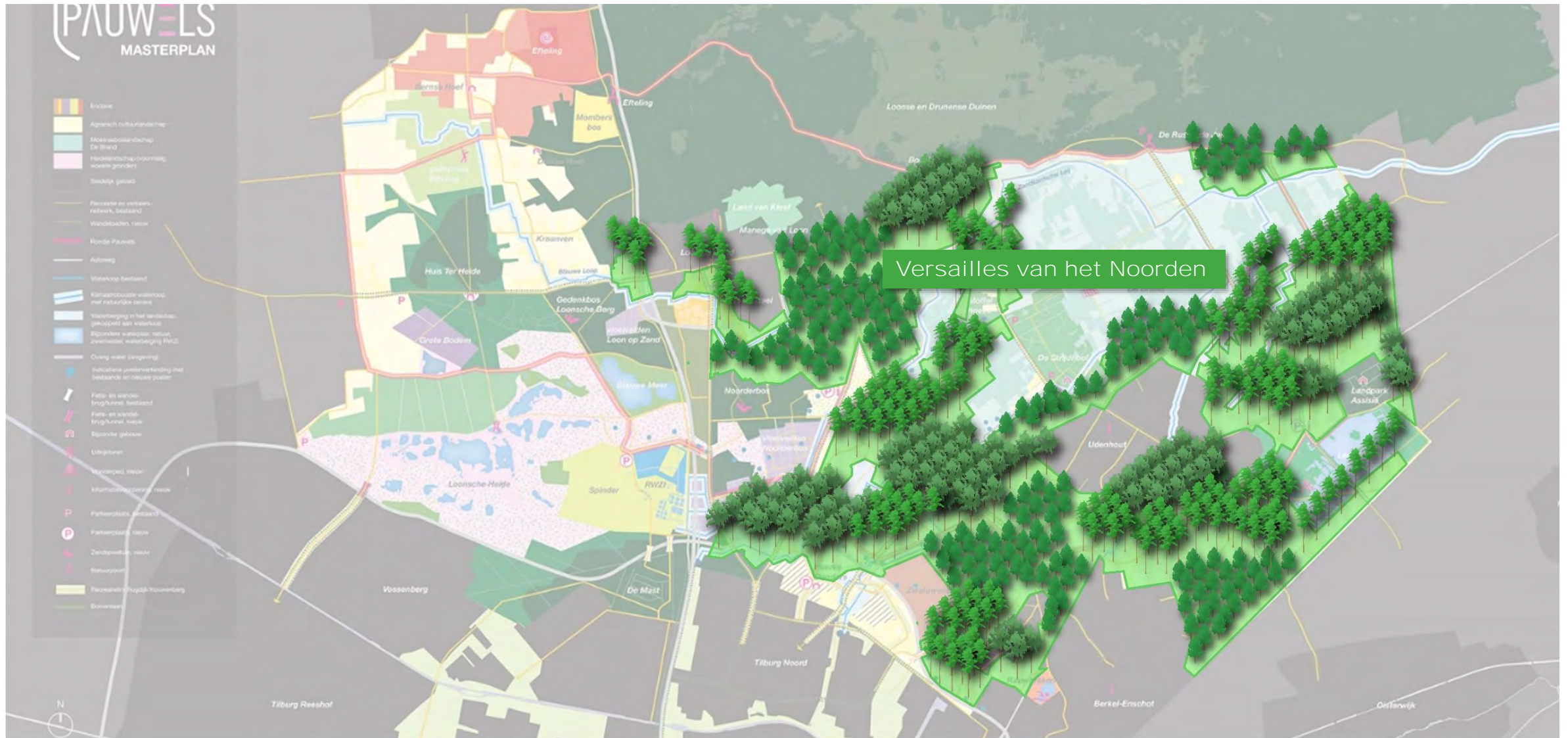
N65 – Hét beeldmerk van Versailles van het Noorden, de ‘Eikensnelweg’

LANDGOED PAUWELS

Het kwekerijenlandschap is onderdeel van Landschapspark Pauwels

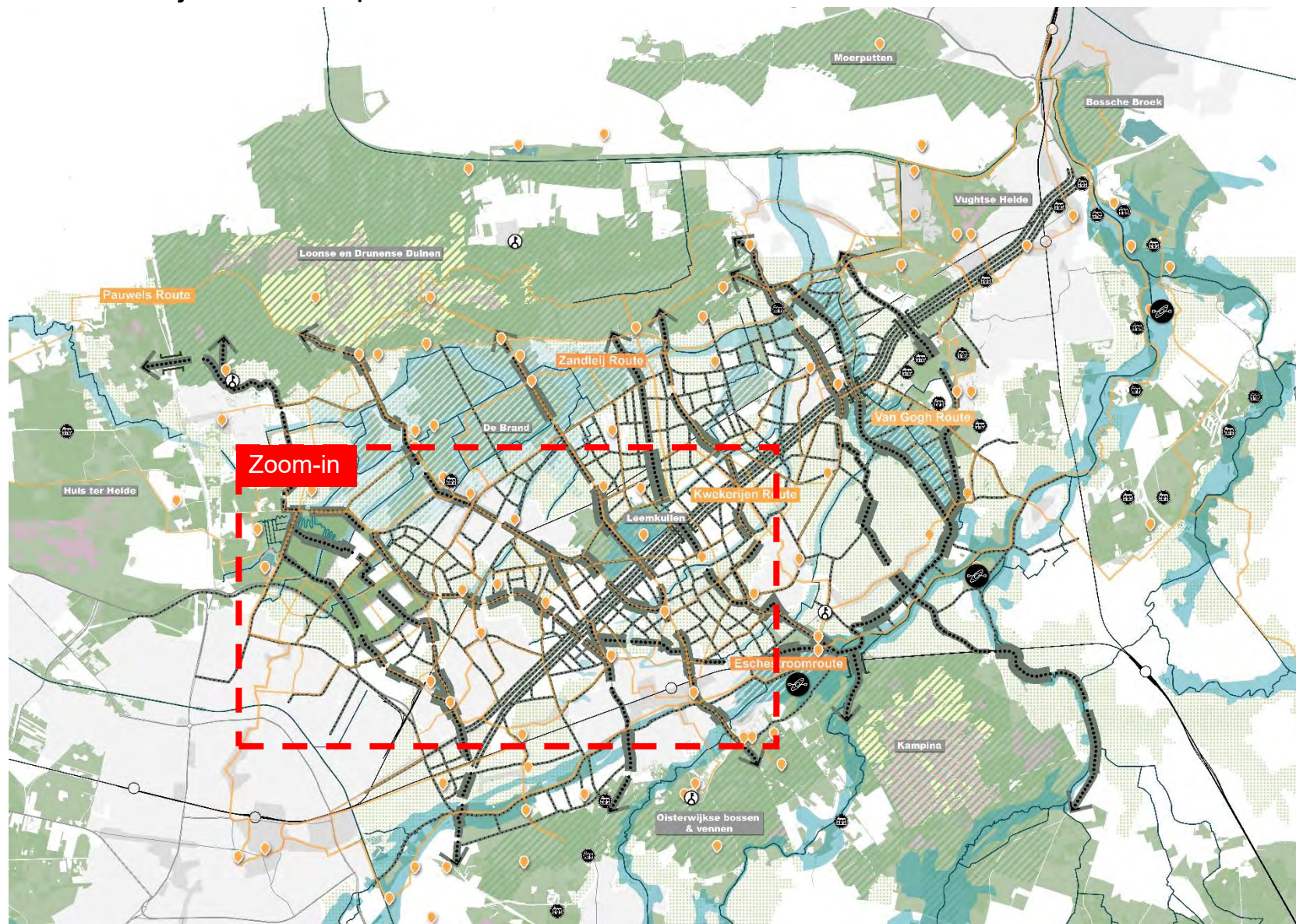
Waardevol cultuurlandschap met ruimte voor biodiversiteit, duurzaam waterbeheer en recreatief medegebruik

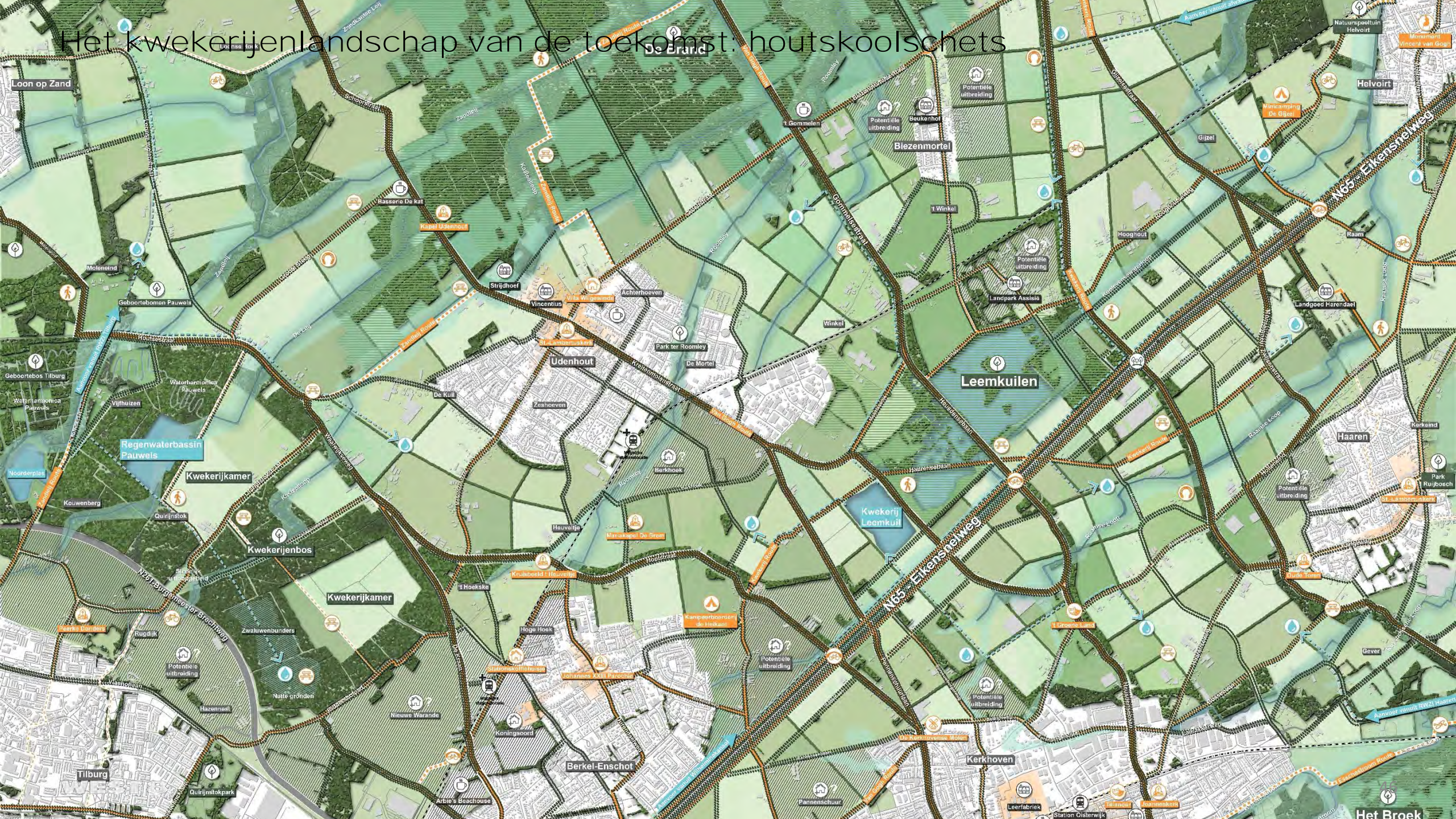
HOUTSKOOLSCHETS KWEKERIJENLANDSCHAP

Het kwekerijenlandschap van de toekomst: houtskoolschets

Het kwekerijenlandschap van de 21^e-eeuw

Het kwekerijlandschap van de toekomst: houtskoolschets

Regenwaterbassin Pauwels

Kwekerijkamer

Kwekerijenbos

Kwekerijkamer

Berkel-Enschot

Leemkuilen

Kwekerij Leemkuil

Kerkhoven

Het Broek

Wat levert het op? Wat is onze intentie?

Het kwekerijenlandschap voor de toekomst ontstaat door integraal samenwerken

Kwekerijensector

- Voldoende doorgroeimogelijkheden
- Ruimte voor innovatie en schaalvergroting
- Efficiëntere bedrijfsvoering
- Meer bedrijfszekerheid i.r.t. andere processen
- Landschap als uithangbord voor het bedrijf
- Trots & eigenaarschap van bedrijf en landschap
- Een duidelijk toekomstperspectief
- Impuls voor het imago vanaf de buitenwereld
- Versterkte marktpositie lokaal & internationaal
- Krachten bundelen voor een beter resultaat

Natuur en biodiversiteit

- Natuurinclusief landschap
- Toename van biodiversiteit
- Kernnatuur sterk verbonden
- Toename aan natuurlijk oppervlak
- Integraal en verweven structuren
- Veerkrachtige natuurgebieden
- Toename natuurlijke overgangen & habitat
- Fijnmaziger natuurnetwerk
- Meer variatie aan ecotopen

Waterhuishouding

- Efficiënter watergebruik
- Minder verspilling van water
- Verbeterde bodemgesteldheid
- Minder invloed op natuurgebieden (N2000)
- Robuuste beekdalen werken als een spons
- Hergebruik & dubbelgebruik van restwaterstromen
- Duurzame waterbalans in de regio
- Minder pompen uit de bodem
- Sterkere samenwerking

Recreatief medegebruik

- Ontbrekende recreatieve schakels toegevoegd
- Fijnmaziger recreatief netwerk
- Versterkte landschapsbeleving
- Veilige en comfortabele routes
- Meer ruimte voor gezondheid en duurzaamheid
- Versterkte stad/ dorp-landverbindingen
- Bijzondere plekken sterker verbonden
- Nieuwe recreatieve plekken met lokale identiteit

